

Nr 295.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar; given Stockholms slott den 22 april 1938.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911
(nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar.

Härigenom förordnas, att 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

46 §.

Finnes ekonomisk förenings verksamhet vara lagstridig eller uppenbart osedlig eller utövar förening med ändamål att anskaffa lån åt medlemmarna sin verksamhet enligt grunder, som i tillämpningen medföra ett väsentligt gynnande av vissa medlemmar på de övrigas bekostnad, äge rätten, på ansökning av ombud, som justitiekanslern eller Konungens befallningshavande förordnar att sådan talan utföra, förklara föreningen skyldig att träda i likvidation; och förordne rätten i sådant fall en eller flere likvidatorer att verkställa likvidationen.

Vad sålunda — — — i 2 §.

75 §.

Har den anmälände icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller prövas föreningens stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning, eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag, eller åsyfta verksamhet, som enligt 46 § kan medföra skyldighet för föreningen att träda i likvidation, eller eljest strida mot lag eller författning, skall registrering vägras. Samma lag — — — läns föreningsregister.

Vägras registrering — — — skälen därför.

Är sökanden — — — hos Konungen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 8 april 1938.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, följande:

Under senare år hava — under namn av »byggsparkassor» eller liknande — i vårt land bildats ett antal ekonomiska föreningar, vilka hava till syfte att bereda sina medlemmar tillfälle att erhålla kredit för vissa särskilda ändamål, företrädesvis förvärv av egna hem eller andra mindre fastigheter eller inlösen av inteckningar besvärande sådan egendom. Den äldsta svenska föreningen av angivna slag började sin verksamhet 1932, men någon mera nämnvärd utbredning synes rörelsen icke ha fått förrän under de närmast följande åren.

Erforderliga medel för kassornas verksamhet äro avsedda att anskaffas genom medlemmarnas kollektiva sparande, d. v. s. genom att medlemmarna göra tillskott till en gemensam kassa, ur vilken alla medlemmar sedan skola vara berättigade att bekomma lån i viss närmare angiven ordningsföljd. Tillskotten utgöras vanligen av — förutom själva medlemsinsatserna — en särskild inträdesavgift samt regelbundna s. k. sparinbetalningar. Sparinbetalningarna pågå till dess spararen erhåller sitt lån från föreningen. Viss del av inbetalningarna tillfaller föreningen såsom bidrag till förvaltningskostnaderna, medan återstoden utgör vederbörandes spartillgodohavande. Vid lånetilldelningen får spararen tillbaka sitt spartillgodohavande, medan återstoden av det utlämnade beloppet utgör lån, som spararen har att amortera genom fortsatta inbetalningar. I utsända reklambroschyrer framhålles, att genom ständiga tillskott av nya medlemmar och genom inflytande amorteringar på utlämnade lån medel alltid skulle finnas tillgängliga i sådan omfattning, att varje medlem, som ordentligt fullgjort sina sparinbetalningar och övriga förpliktelser mot föreningen, skulle kunna förfoga över önskat belopp inom kortare tid än om han sparat ensam.

Den idé, på vilken byggsparrörelsen sålunda bygger, har emellertid i praktiken visat sig behäftad med vissa svagheter. Då medlemmarna samtidigt äro såväl lånesökande som sparare, måste förhållandet mellan tillgång

och efterfrågan på lånemedel inom byggsparkassorna ställa sig ogynnsammare än i andra kreditinstitutioner, där sparmedel tillskjutas även av icke lånesökande. Detta förhållande kommer icke klart till synes, så länge tillströmningen av nya medlemmar är stor, i det att de rikligt inflytande sparmedlen då möjliggöra en någorlunda snabb lånetilldelning, men när tillströmningen avtager, uppstår genast en förlängning av väntetiden. Under denna göras inbetalningar till kassan, varå ingen eller jämförelsevis låg ränta åtnjutes. Detta innebär att medlemmar, som erhålla lån efter lång väntetid, i realiteten få vidkännas en hög ränta, ofta många gånger större än den, som belöper å de först utlämnade lånen. Upprättas en ny kassa, kan denna i regel ställa en kortare väntetid i utsikt än de äldre, enär de för utlåning tillgängliga medlen i äldre kassor med ett större antal medlemmar icke kunna tillväxa lika snabbt, relativt sett, som i nygrundade kassor med få medlemmar. Härav uppstår en tendens att inrätta nya kassor med påföljd, att det för de äldre blir allt svårare att vinna nya medlemmar och att infria sina löften.

Ogynnsamma erfarenheter av nu antydd art ha i rörelsens begynnelse framträtt överallt, där rörelsen vunnit insteg. Sin största utbredning har rörelsen erhållit i England, där den första byggsparkassan startades redan för omkring 150 år sedan, samt i Amerika. Även i dessa länder hade byggsparkassorna till en början att kämpa med mycket stora svårigheter. Dessa ha emellertid så småningom övervunnits, och kassorna ha där kunnat utveckla sig till mycket betydelsefulla uppsamlingsställen för småfolkets besparingar och till de måhända viktigaste finansieringsinstitutionen för egna hemsbyggandet. Detta sammanhänger med att de engelska och amerikanska kassorna i motsats till de svenska ha rättighet att mottaga insättningar även från allmänheten samt att medlemmarna i kassorna till mycket stor del utgöras av personer, som icke själva åstunda att erhålla lån men som finna insättning i kassan utgöra en fördelaktig kapitalplacering. En modern engelsk byggsparkassa kan därför närmast betecknas som ett mellanting mellan en sparbank och en hypoteksinrättning. Liksom andra penninginrättningar söker den genom lämplig avvägning av räntesatserna upprätthålla jämvikt mellan in- och utlåning, och något tilldelningsproblem i förut antydd mening existerar knappast, då tillgången på rörelsemedel i allmänhet är god.

Av det anförda framgår, att de svenska byggsparkassorna, vilka ha att lita endast till medlemmarnas egna tillskott, icke kunna anses jämförbara med de engelska och amerikanska förebilderna. I början av år 1934 blevo dessa kassor föremål för uppmärksamhet i dagspressen, som i en serie artiklar underkastade deras verksamhet en skarp kritik och varnade allmänheten för att anförtro sina besparingar åt dem. Antalet registrerade byggsparkassor utgjorde vid nämnda tid 9, av vilka emellertid endast 5, såvitt det kunnat utrönas, då påbörjat någon verksamhet. Inom finansdepartementet verkställdes en utredning angående rörelsen. Resultatet av utredningen sammanfattades i en promemoria, över vilken i maj 1934 yttranden infordrades från justitiekanslersämbetet, fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, över-

ståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län, sparbanksinspektionen, efter hörande av styrelsen för svenska sparbanksföreningen, ävensom från de s. k. bostadsproduktions-sakkunniga, vilka med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande under år 1932 av chefen för socialdepartementet tillkallats för att biträda med utredning angående åtgärder till bostadsproduktionens främjande.

I nämnda promemoria ifrågasattes ett ingripande från statsmakternas sida till skyddande av spararnas intressen. Att därvid förbjuda den s. k. kollektiva sparverksamheten som sådan ansågs icke böra ifrågakomma. Ett sådant sparande för vissa bestämda ändamål kunde enligt promemorian utan tvivel vara till gagn, om det organiserades på ett ändamålsenligt sätt och förbundes med en måttlig kreditgivning efter sunda ekonomiska principer. Icke heller ansågos kassorna böra ställas under kontroll av offentlig myndighet; en verkligt effektiv tillsyn skulle ställa sig kostsam och dessutom vara svår eller rent av omöjlig att utöva, och vid sådant förhållande kunde den offentliga kontrollen vara ägnad att ingiva allmänheten ett förtroende för kassorna, som dessa måhända ej alltid förtjänade.

Det i egentlig mening karakteristiska och samtidigt förkastliga i den ifrågasvarande verksamheten, sådan denna bedreves av föreningarna i vårt land, låg enligt promemorian däri, att vissa medlemmar nödvändigt måste gynnas på de övrigas bekostnad. Den räntefrihet eller förmån av billig ränta, som kunde komma några medlemmar till del, nämligen dem som tidigt finge ut sina lån, måste betalas av de övriga, som finge vänta längre. I anslutning till denna tankegång föreslogs i promemorian införande i 46 § lagen om ekonomiska föreningar av ett stadgande, att om en ekonomisk förening med ändamål att anskaffa lån åt medlemmarna utövade sin verksamhet enligt grunder, som i tillämpningen medförde ett väsentligt gynnande av vissa medlemmar på de övrigas bekostnad, vederbörande domstol skulle på ansökan av ombud, som förordnades av justitiekanslern eller länsstyrelse, kunna förklara föreningen skyldig att träda i likvidation. Därjämte föreslogs sådan ändring av bestämmelserna om registrering i 75 § nämnda lag, att registrering skulle kunna vägras förening, vars stadgar befunnos åsyfta verksamhet av nyss angivna art.

I de angivna yttrandena över promemorian tillstyrktes det däri framlagda förslagets genomförande eller lämnades detsamma i allt väsentligt utan erinran. Från några håll ifrågasattes emellertid vissa längre gående åtgärder.

Justitiekanslersämbetet framhöll, att en tillämpning av det ifrågasatta nya stadgandet i 46 § föreningslagen tydligen förutsatte, att verksamheten pågått någon tid. Skada hade då redan uppkommit, vilken icke syntes kunna botas genom föreningens likvidation. Såsom medel att förhindra verksamhetens fortsättande hade stadgandet givetvis en uppgift att fylla. Önskvärt vore emellertid, att föreningarna betoges möjligheten att igångsätta sådan låneverksamhet som här avsåges. Detta spörsmål hade nära sammanhang med frågan om anordnande, till insättarnas skydd, av en effektiv kontroll över ekonomiska föreningars sparverksamhet men syntes icke kunna anstå i av-

bidan på lösningen av denna fråga. Enligt det föreslagna tillägget till 75 § föreningslagen skulle sökt registrering för en förening vägras, om stadgarna åsyftade verksamhet av ifrågavarande art. Då en ekonomisk förenings stadgar icke behövde innehålla närmare bestämmelser om verksamheten, syntes detta tillägg — såsom i promemorian jämväl antydde — ej komma att få någon praktisk betydelse. Det syntes emellertid ämbetet, att möjligheterna att nå syftet med förslaget skulle ej oväsentligt förbättras om till 7 § föreningslagen fogades en bestämmelse av innehåll att, där föreningen hade till ändamål att anskaffa lån åt medlemmarna, stadgarna skulle ange de grunder, enligt vilka verksamheten skulle utövas.

Fullmäktige i riksbanken ansågo uppenbart, att kassorna, så som de hittills organiserats i vårt land, icke hade någon uppgift att fylla. Därtill komme, att allmänheten hade svårt att genomskåda deras organisation och därför ofta räknade med vida gynnsammare lånemöjligheter än som stode till förfogande för flertalet medlemmar. Fullmäktige anförde vidare:

Fullmäktige ansågo önskvärt, att registrering av byggnadssparkassa såsom ekonomisk förening omöjliggjordes. Emellertid hade fullmäktige icke något att erinra mot det framlagda förslaget till sådan ändring i föreningslagen, att som anledning till tvångslikvidation av dylik förening upptoges även den omständigheten, att föreningen bedreve lånerörelse med väsentligt gynnande av vissa medlemmar på de övrigas bekostnad. För prövning av frågan huruvida nyssnämnda anledning till likvidation föreläge syntes lämpligt, att länsstyrelserna ur berörda synpunkt undersökte den verksamhet, som bedreves av hos dem registrerade byggnadssparkassar.

Vad beträffade tillsyn av kassorna, syntes det fullmäktige riktigt, att dessa icke ställdes under uppsikt av tillsynsmyndighet. Frågan därom borde lämpligen upptagas till behandling i samband med eventuell ytterligare prövning av spörsmålet om särskild lagstiftning för ekonomiska föreningar, som dreve inlåningsrörelse.

Överståthållarämbetet uttalade, att de föreslagna ändringarna i föreningslagen förvisso komme att medföra någon förbättring med avseende å möjligheterna att skapa skydd för den enskilde på ifrågavarande område. Dock kunde ifrågasättas, om de föreslagna bestämmelserna skulle visa sig tillräckligt effektiva. Ämbetet framställde med hänsyn härtill följande förslag:

I analogi med vad som gällde för bostadsrättsföreningar borde det åläggas kreditförening att upprätta en tillförlitligheten av sakkunniga trovärdiga personer styrkt ekonomisk plan, utvisande när, till vilka belopp och på vilka villkor föreningens medlemmar skulle under normala förhållanden kunna påräkna lån. Planen borde i samband med föreningens registrering inlämnas till registreringsmyndigheten att där hållas tillgänglig för allmänheten. Efter registreringen borde föreningen vidare hava att årligen till registreringsmyndigheten avlämna berättelse över föreningens verksamhet jämte balansräkning för sistförflutna räkenskapsår. Frångående av planen i sådan omfattning eller på sådant sätt, att det kunde lända föreningsmedlem till men, borde kunna giva vederbörande myndighet tillfälle till ingripande.

Slutligen ville ämbetet ifrågasätta, huruvida icke i föreningslagen borde inflyta bestämmelse till förhindrande av att ett dominerande inflytande över en kreditförening skulle kunna förbehållas ett fåtal föreningsmedlemmar.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län upplyste, att länsstyrelsen i ett fall vägrat registrering av byggsparkassa. Länsstyrelsen hade därvid stött sig på stadgandet i 1 § föreningslagen, att föreningsändamålet skulle vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Detta stadgande ansåge länsstyrelsen innebära krav på att samtliga medlemmars ekonomiska intressen vore avsedda att tillgodoses. Vore denna tolkning riktig, kunde den föreslagna lagändringen synas obehövlig. Då emellertid olika meningar kunde göra sig gällande och då normgivande direktiv för tolkningen icke förelåge genom något ståndpunktstagande av regeringsrätten, funne länsstyrelsen synnerligen önskvärt, att föreningslagen kompletterades i föreslagen riktning. Dessutom borde föreskrivas, att stadgarna för förening med ändamål att skaffa lån åt medlemmarna skulle innehålla så fullständiga uppgifter angående sättet för föreningens verksamhet, att länsstyrelsen utan särskild utredning kunde bedöma registreringsansökningen. Innan frågan avgjordes borde registreringsmyndigheten inhämta yttrande av socialstyrelsen.

Den utredning, för vilken nu redogjorts, kom emellertid icke att föranleda något förslag i ämnet till riksdagen. Av flera omständigheter att döma hade allmänheten tagit intryck av de upprepade varningarna i pressen — införda bland annat på initiativ av statens egnahemsstyrelse — med påföljd att rörelsen stagnerat. Under sådana förhållanden och då en likvidation av kassorna i allt fall föreföll oundviklig, ansågs det icke påkallat att föreskriva tvångslikvidation, i synnerhet som en dylik kunde tänkas orsaka medlemmarna större förluster än om likvidationen finge ske frivilligt.

Emellertid inkommo sedermera till finansdepartementet åtskilliga framställningar, däri personer, som genom medlemskap i kassorna tillskyndats förluster, hemställde om stödåtgärder från det allmännas sida. Av framställningarna samt eljest inhämtade upplysningar syntes framgå, att rörelsen ånyo börjat skjuta fart. Med hänsyn till vad sålunda förekommit ansågs en förnyad utredning böra verkställas angående förekomsten i landet av ifrågavarande kassor och deras verksamhet samt angående de åtgärder, som kunde finnas påkallade för avveckling av kassornas rörelse.

Denna utredning uppdrogs genom beslut av Kungl. Maj:t den 22 oktober 1937 åt statens egnahemsstyrelse. Utredningen är ännu icke slutförd, men i en den 28 februari 1938 dagtecknad promemoria samt skrivelse den 8 mars 1938 har egnahemsstyrelsen, med framläggande av dittills vunna resultat av utredningen, förordat snara åtgärder till förhindrande av kassornas fortsatta okontrollerade verksamhet samt ifrågasatt stöd i viss utsträckning från det allmännas sida åt personer, som lidit förluster på grund av medlemskap i kassorna.

I promemorian anföres bland annat följande:

Utredningen har bl. a. tagit sikte på att skaffa en överblick över omfattningen av de skador, som genom sådana kassors förvållande åsamkats deras

insättare, samt huru dessas ekonomiska omständigheter gestaltat sig. Det resultat som härvid framkommit är av mycket nedstämmande art. Såsom var att vänta, emedan det ligger i sakens natur att lånebehövande i regel ha en svag ekonomisk ställning, befanns att förlusterna drabbat huvudsakligen befolkningslager med mycket ringa ekonomisk motståndskraft. Dessa ha i den mån de trätt i förbindelse med kassorna fått en redan svag ekonomi ytterligare försämrade, i många fall helt brutna, där de ej hört till det lyckliga men mycket ringa fåtal, som gått in bland de första medlemmarna och sålunda verkligen fått sina lån. Det är därvid att märka, att många som av kassorna uppgivits såsom tilldelade lån, i verkligheten endast fått banklån förmedlade och sålunda genom det s. k. kostnadsbidraget till byggsparkassan endast fått detta lån orimligt dyrt och i vissa fall dessutom förlorat den gjorda sparinsatsen. Då det givetvis ur här föreliggande synpunkt är oväsentligt, i vad mån medlemmarnas förluster förorsakats av kassornas av systemet såsom sådant avvägabrakta oförmåga att fullgöra sina utfästelser eller på grund av underslev och oegentligheter i kassornas ledning och skötsel, kommer denna detalj ej här att behandlas. Av intresse är dock att påpeka, hurusom så gott som alla insättare anse sig ha lockats att ingå i kassorna på grund av lämnade medvetet eller omedvetet falska uppgifter om tiden, inom vilken lånet skulle få disponeras. Det är alldeles tydligt, att det vida övervägande flertalet ej skulle ha inträtt i kassorna, om de haft klart för sig, att en väntetid på flera år i de flesta fall var ofrånkomlig. Denna omständighet har ytterligare på annat sätt bidragit att förvärja deras situation, i det att de för att snarast utfå sina lån i mycket stor utsträckning upptagit korttidslån för att åstadkomma insatsen, samt vidare på så sätt att de i omissännksam förlitan på kassornas löfte om snar lånetilldelning genast igångsatt tomtköp och husbygge för att sedan se sig lämnade i sticket, varigenom förluster tillfogats dem vida överstigande den förlorade insatsen i kassan.

Det nödläge, vari en mycket betydande del av kassornas klientel sålunda genom dessas förvållande råkat, synes, i den mån stödåtgärder från statsmakternas sida kunna vara att vänta, påfordra ett så snabbt vidtagande av dylika åtgärder som möjligt, då för långt dröjsmål efter allt att döma i många fall skulle komma att få följder av ödesdiger art.

Styrelsen överlämnar därför härmed specifikationer över de förluster, som konstaterats tillfogade byggsparkassornas medlemmar genom deras medlemskap i kassorna. Enligt ävenledes bifogade sammandrag ur dessa specifikationer sluta dessa direkta förluster med en siffra av över kr. 315,000:—. 108 medlemmar, som tillfrågats men trots anmaning ej svarat, ingå ej häri.

Det är att märka att dessa förluster till en del ej äro definitiva, då vissa ännu existerande eller i likvidationstillstånd befintliga kassor givetvis hava tillgångar, som i en del fall i viss mån nedbringa förlusterna. Dessa tillgångar äro emellertid överallt bundna för åratals framåt och därför f. n. till föga gagn för medlemmarna. De bestå nämligen av utlämnade i de flesta fall mångårigt bundna lån. Det belopp, som på denna väg kan beräknas så småningom återgå, torde utgöra c:a kr. 175,000:—.

Då det vidare under utredningen ådagalagts, ej endast att kassor av ifrågasvarande slag ännu äga bestånd och bedriva ackvisionsverksamhet, utan att t. o. m. så sent som innevarande år registrering beviljats nya föreningar, vilka med skäl kunna misstänkas ha för avsikt att utöva en likartad rörelse, synes det egnahemsstyrelsen angeläget att snara åtgärder vidtagas till förhindrande av ett fortsatt fördärvbringande arbete på detta fält. Detta synes styrelsen åtminstone som ett provisorium lämpligast kunna avvägbringas, genom att göra en låne- och insättningsverksamhet av hithörande art bero-

ende av Kungl. Maj:ts i vart fall meddelade tillstånd givetvis i förening med en över verksamheten från statsmakternas sida genomförd kontroll utövad genom exempelvis bankinspektionen eller egnahemsstyrelsen eller annat organ, som Kungl. Maj:t härtill kan anse skickat.

I egnahemsstyrelsens förutnämnda skrivelse anföres bland annat följande:

Byggsparakassornas förnämsta karakteristiska kännetecken är, att medlemmar för att bli berättigade att erhålla lån i kassan först måste själva i kassan prestera en insättning utgörande viss, i regel 15, procent av det önskade lånebeloppet, samt att dessa insättningar utgjort det kapital, ur vilket lån till medlemmarna skulle utgå, medan någon grundfond eller annat eget kapital av någon betydelse realiter ej existerat. Uppståndna förluster, bl. a. kassornas organisationskostnader, ha sålunda så gott som omedelbart måst gå ut över insättarmedlen, och kassorna kunna därför sägas i de flesta fall i själva verket ha varit insolventa redan strax efter starten. Såsom av styrelsens tidigare V. P. M. framgått, ha kassorna haft ett över hela riket spritt klientel. Dock ha vissa län framför andra utgjort fruktbar jordmån för denna verksamhet, medan ett fåtal län helt och hållet eller så gott som helt stå utanför kontakt med rörelsen. Värst utsatt har varit Malmöhus län med 18 % av kassornas totala intressentantal, Västerbottens län med 17.6 % och Norrbottens län med 14.7 %. Göteborgs och Bohus län hade 7.8 %, Kristianstads län 7.6 %, Västernorrlands 6.3 %, Gävleborgs 6.2 %, Blekinge 5.1 %, Kalmar län 3.4 %, Kopparbergs och Östergötlands län vardera 1.9 %, Värmlands län 1.7 %, Hallands län 1.5 %, Jönköpings, Kronobergs och Skaraborgs län vardera 1.2 %, Älvsborgs län 1 %, Jämtlands län 0.7 % och övriga län tillsammans 1 %.

Ackquisitionen ute i landet har förutom genom annonser, cirkulär och resande ombud från resp. kassors huvudkontor skett genom distrikts- och lokalombud på större platser, till vilken sistnämnda befattning ofta utsetts någon av de tidigaste medlemmarna, dels sådana som redan lyckats erhålla lån, dels andra som givetvis varit ivriga att värva nya insättare för att snart kunna bli i tillfälle att själva lyfta sina lån. Såväl dessa av naturliga skäl intresserade, som övriga ombud spec. resande och distriktsombud ha vidare stimulerats genom provision på tecknade lånekontrakt, vilka provisioner ofta utgått med högst betydande del av de till kassornas administrationskostnader avsedda kostnadsbidragen. Dessa sistnämnda ha till stor del just härigenom visat sig alldeles otillräckliga till täckande av kassornas omkostnader.

Vid den bedrivna ackquisitionsverksamheten har naturligtvis det väsentliga i ombudens argumentering måst ägnas åt att övertyga de lånebehövande om kassornas soliditet och solvens samt om deras möjlighet att inom rimlig tid ställa lån till förfogande. Naturligt nog har man här i största utsträckning sett sig nödsakad tillgripa direkt lögnaktiga påståenden, då sanningen givetvis i såväl det ena som det andra fallet omedelbart skulle lett till aktionens misslyckande. Framför allt har för att lugna de tveksamma befunnits vara effektivt, om man gäve kassorna sken av att vara stödda eller åtminstone kontrollerade av staten, varför även denna utväg tillgripits av ombuden, och i försiktigare ordalag även i vissa fall av kassornas egna huvudkontor. Med säkerhet har kassornas klientel i största utsträckning tagit dessa grundlösa påståenden för goda och därtill haft så mycket större anledning, som man ju ansett sig kunna förvänta, att en verksamhet, som bedrevs efter lättsinniga eller ohederliga metoder, skulle omedelbart stoppats av vederbörande myndigheter. Då emellertid något sådant ingripande ej avhördes, ehuru ge-

nom meddelande bl. a. i pressen framgått, att såväl allmänhetens som statsmakternas uppmärksamhet riktats på kassornas angelägenheter, är det ej att förvåna sig över, om man skänkte sin tilltro åt de framförda påståendena, att staten ställde sig välvillig till eller åtminstone tolererade denna form av kreditverksamhet. Då det ytterligare ju är allmänt känt att myndigheterna beträffande andra enskilda kreditinstitut såsom banker, sparbanker, jordbrukskreditkassor och försäkringsbolag utöva en sträng uppsikt och särskilt efter 1928 en långt gående kontroll, torde det ur allmänhetens synpunkt tets sig ej blott naturligt utan t. o. m. självklart, att företag sådana som byggspar-kassorna, som direkt vände sig till de små i samhället, måste vara föremål för statsmakternas övervakning och därmed i viss mån garanti.

Av denna anledning samt på grund av synnerligen starka billighets- och barmhärtighetsskäl synes det styrelsen angeläget, att de som av byggspar-kassornas verksamhet lidit förluster, åtminstone i de tyvärr alltför talrika fall, där denna förlust länt vederbörande till varaktigt ekonomiskt men, bispringas genom effektiva stödåtgärder från det allmänna.

I fråga om fastställandet av formen för och omfattningen av sådana åtgärder torde böra beaktas att de normer, som kommo till användning vid riksdagens beslut om ersättning till de insättare, som lidit förluster å de s. k. allmänna sparbankernas på sin tid inträffade betalningsoförmåga, icke utan vidare kunna anses rätteligen böra tillämpas i här förevarande fall. Den nämnda ersättningen tog formen av en garanti åt insättarna beträffande återbetalning av dessas insatta medel, varvid för belopp av intill kr. 1,000: — garanterades 60 %, mellan 1,000: — och 2,000: — 40 % och mellan 2,000: — och 5,000: — 20 % samt därutöver intet. Den utbetalning denna garanti kunde föranleda skulle ej ske, förrän likvidationen av sparbankerna fortskridit så långt, att det kunde överskådas, i vilken utsträckning dessa garantimedel behöfve tagas i anspråk. Såsom emellertid redan i styrelsens tidigare V. P. M. framhållits ha insättarna i byggspar-kassorna till stor del råkat i ett sådant nödläge — oftast därigenom att till insättningarna använts ej spar-medel utan upplånade medel — att de äro i yttersta behov av att de stödåtgärder, som kunna beslutas, dels få omedelbart verkande kraft, dels individuellt givas större omfattning än de motsvarande åtgärderna beträffande allmänna sparbankernas insättare. I sistberörda fall utgjordes de hjälpbehövande av personer, som visserligen på ett ytterst beklagligt sätt förlorat sina besparingar, och vilkas ekonomiska ställning givetvis därigenom svårt skakats. Byggspar-kassemedlemmarna åter hotas i stor utsträckning direkt av ruin, deras ekonomiska ställning har ej blott skakats utan i många fall i grunden förstörts, deras förluster gå ofta vida utöver de förlorade insättningarna, och situationen har för många blivit så hopplös, att de utan hjälp och snar hjälp knappast kunna tänkas någonsin se sina ekonomiska förhållanden ånyo stabiliserade.

Av denna sakernas ställning framgår a priori, att ett avvaktande av vad en likvidation av kassorna kan komma att giva, skulle för ett stort antal insättare visa sig så ödesdigert, att en eventuellt senare inträdande hjälp finge ett högst förringat värde. Ett eventuellt bistånd måste lämnas omedelbart, och de medel, som kassornas likvidation kunna återbära, givetvis i sådant fall icke återgå till medlemmarna utan till statsverket.

Beträffande åter omfattningen av det stöd, som måste anses behöfligt, vill styrelsen föreslå, att detsamma differentieras efter i de individuella fallen föreliggande omständigheter. Såsom i förut berörda V. P. M. jämte bilagor anförts, har efter de fakta, som utredningen lämnat, en uppdelning av med-

lemmarna i olika behovsklasser ägt rum. Dessa behovsklasser skulle kunna läggas som grund för beräkningen av det individuella bistånd, som kan komma att beslutas. Såsom en lämplig norm för tilldelningen skulle kunna uppställas följande:

behovsgrupperna I och II erhålla sina insatta medel ersatta till fullo,
behovsgruppen III erhåller 75 % av de insatta medlen,
behovsgrupperna IV och V erhålla 50 % av sina insättningar.

En ekonomisk hjälp av denna omfattning skulle för statsverkets del medföra ett penningutlägg av i runt tal kr. 255,000:—. Efter avslutad likvidation av kassorna torde cirka 100,000:— kunna beräknas återgå till statsverket, detta dock med reservation för eventuella på grund av ännu ej avslutade konkurser och likvidationer ej överskådliga förhållanden, och den direkta statsutgiften skulle sålunda stanna vid c:a 155,000 à 200,000 kronor.

Utöver denna ersättning vore det — speciellt med tanke på att såsom förut vidrörts många förlorat avsevärt mer än sina insatta medel och förledda av sin tilltro till kassornas löften om lån igångsatt uppförande av egnahem, vilka sedan endast kunnat fullföljas genom en i hög grad riskabel och dyr privat skuldsättning — i hög grad önskvärt att ytterligare stödja sådana insättare i kassorna, vilkas fall äro i berörda avseende ömmande, och vilkas omständigheter kunna anses skapa förutsättningar för ett framgångsrikt återuppbyggande av den genom medlemskapet i en byggsparkassa förstörda ekonomien. Ett sådant ytterligare stöd torde kunna åvägbringas genom att egnahemsstyrelsen medverkar till beviljande av egnahemslån åt personer vilkas förhållanden i nämnda hänseende kunna anses berättiga dylika mått och steg.

Det i egnahemsstyrelsens promemoria omförmälda sammandraget av uppgifter angående förluster, som åsamkats medlemmar i byggsparkassor, torde såsom bilaga få fogas vid statsrådsprotokollet.

Över egnahemsstyrelsens skrivelse jämte promemoria ha utlåtanden inhämtats från socialstyrelsen, statskontoret, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Västerbottens och Norrbottens län.

Önskvärdheten av lagstiftningsåtgärder i syfte att framtvunga en avveckling av byggsparkassorna och förhindra uppkomsten av nya sådana kassor har uttryckligen framhållits av *länsstyrelserna i Kalmar, Hallands och Västerbottens län*.

Emellertid har i de avgivna yttrandena uppmärksamheten huvudsakligast varit riktad på frågan om eventuella stödåtgärder från det allmännas sida till förmån för de personer, som åsamkats förluster genom medlemskap i byggsparkassa. Dylika stödåtgärder ha tillstyrkts av länsstyrelsen i Kalmar län men avstyrkts i samtliga övriga yttranden.

Länsstyrelsen i Kalmar län, som genom landsfiskalen i Kalmar distrikt låtit verkställa undersökning av byggsparkassornas verksamhet i nämnda distrikt, där verksamheten för länets vidkommande huvudsakligen bedrivits, har bland annat anfört:

Av berörda undersökning hade otvetydigt framgått, att de i egnahemsstyrelsens skrivelse lämnade uppgifterna angående kassornas verksamhet vore med verkliga förhållandet överensstämmande och att de personer, som ge-

nom falska förespeglingar av kassornas agenter lockats att bliva medlemmar, förorsakats avsevärda ekonomiska förluster. Även om rent principiellt ersättning till dem, som lidit förlust, icke borde ifrågakomma, då staten icke iklätt sig någon garanti för kassornas verksamhet, syntes särskilt ömmande omständigheter föreligga. Kassornas klientel, som i stor utsträckning torde hava tagit för goda ombudens uppgifter, genom vilka kassorna givit sken av att vara stödda eller åtminstone kontrollerade av staten, hade till övervägande delen utgjorts av personer med svag ekonomi, oftast familjeförsörjare, vilka tänkt sig genom billiga lån erhålla egna hem, men nu råkat i obestånd. Länsstyrelsen ansåge därför skäligen att staten trädde hjälpende emellan och hade i huvudsak icke något att erinra mot de av egnahemsstyrelsen föreslagna grunderna för understödets utbetalande.

Socialstyrelsen anför bland annat följande:

Det vill förefalla, som om byggsparkassorna genom själva beskaffenheten av sin propagande och reklam borde ha framkallat tvivelsmål i fråga om verksamhetens soliditet. De som reflekterade å medlemskap i en byggsparkassa borde i varje fall ej ha kunnat undgå att få ett intryck av en företagsart av tämligen starkt spekulativt för att icke säga äventyrligt slag. Det synes knappast vara sannolikt, att något avsevärt antal personer skall ha på allvar kunnat föreställa sig, att staten intoge en i större eller mindre mån beskyddande eller välvillig ställning till denna form av kreditverksamhet, även om ombuden, såsom statens egnahemsstyrelse antager, skulle ha försökt vinna de tveksammas tillit genom oklara förespeglingar om förhandenvaron av något slags statsgaranti för kassornas soliditet och solvens.

Någon statens ansvarsskyldighet torde i vart fall knappast kunna härledas ur det förhållandet, att dessa privata företags ombud möjligtvis ha kunnat värva klienter genom hänvisningar till en statsgaranti, som ej har givits. Vad som i detta ärende har framkommit kan, enligt styrelsens förmenande, icke utgöra bärande skäl för ett avsteg från den i vanliga fall gällande regeln, att envar bör stå sin egen risk och bära sitt eget ansvar för insatser i ekonomiska företag.

Socialstyrelsen kan, med hänsyn till vad ovan anförts, icke tillstyrka, att understöd från statsverket gives åt de medlemmar av berörda kassor, som ha tillskyndats förluster. Kan i sådana ömmande fall, som utan tvivel här förefinnas, hjälp åt medlemmar av kassorna beredas genom beviljande, på det sätt statens egnahemsstyrelse antytt, av egnahemslån efter behörig prövning, torde en sådan reglering icke kunna föranleda någon erinran.

Emellertid vill socialstyrelsen understryka vikten av att byggsparkassorna, för så vitt deras verksamhet fortfarande skall tillåtas, underställas en effektiv statlig kontroll.

Överståthållarämbetet, som bestämt avstyrker stödåtgärder, anför bland annat följande:

Hur livligt det än må vara att beklaga, att många samhällsmedlemmar ha tillskyndats ekonomisk skada i följd av byggsparkassornas verksamhet, är i allt fall steget långt till ett inskridande från det allmänna till ersättande av förlusten. Egnahemsstyrelsen framhåller till stöd för framställningen, att statsverket tidigare trätt emellan för att ersätta förlust, som personer åsamkats i följd av viss bankverksamhet. Ur den synpunkt, det här gäller, måste dock uppmärksammas den betydelsefulla omständigheten, att banks verksamhet står under kontroll av sakkunnigt statligt organ. Staten avser visserligen härmed ej att ikläda sig något ansvar beträffande bankens solvens utan att tillse, att banken bedriver sin rörelse på ett bankmässigt till-

fredsställande sätt. Det är emellertid för det ekonomiska livet i samhället av största vikt och förty ett statligt intresse av betydelse, att allmänheten må kunna med förtroende betjäna sig av bankerna. Byggspar-kassorna däremot stå ju icke under offentlig kontroll och äro alltså ej i förevarande synpunkt jämförbara med bankerna. Ej heller är det i någon mån ett samhällsintresse att vidhålla förtroendet för deras framtida verksamhet genom att ersätta av dem orsakad förlust. Den möjligheten är kanske icke utesluten, att en eller annan av de personer, vilka nu lidit skada av byggspar-kassornas rörelse, trätt i förbindelse med kassorna under det oriktiga antagandet, att verksamheten varit föremål för kontrollerande tillsyn av erforderlig effektivitet från det allmännas sida. Men möjligheten av ett sådant oriktigt antagande, som kunnat undvikas med iakttagande av nödig varsamhet, kan icke rimligen få utgöra grund för att bördan av den enskildes förlust överflyttas på det allmänna, låt vara reducerad i mån av vederböran-des uppskattade förmåga att själv bära skadan. En sak är att från det all-männas sida åtgärder böra i möjligaste mån vidtagas till förhindrande av att vissa personers eller sammanslutningars verksamhet vållar andra skada och förlust. Något helt annat är, att statsverket skall iklädas skyldighet att i betydande omfattning svara för skadan, låt vara att denna eventuellt kunnat förhindras, därest lagstiftningen varit en annan. Planläggningen av ifrågavarande byggspar-kassors verksamhet har för övrigt i stor utsträckning varit av den art, att ett ersättande av de enskildas förlust i anledning av densamma måste som en konsekvens medföra ersättande även av förluster å annan osund affärsverksamhet exempelvis försäljningar enligt det så kallade kedjebrevsystemet. Byggspar-kassorna ha nämligen i stor utsträckning planlagt sin rörelse efter principer, som knappast äro mera sunda än detta system.

Statskontoret, som haft tillfälle att taga del av överståthållarämbetets yttrande, har förklarat sig helt instämma i detta.

Länsstyrelsen i Kristianstads län motiverar sitt avstyrkande sålunda:

Länsstyrelsen är för sin del mycket tveksam rörande lämpligheten av den ifrågasatta hjälpverksamheten. Egnahemsstyrelsen har till stöd för densamma åberopat precedensfallet vid de s. k. allmänna sparbankernas bankrutt. Mycket delade meningar förelågo också då angående lämpligheten av det stöd som lämnades omsättarna av staten. Till beslutet därom torde särskilt hava bidragit den omständigheten, att sparbankerna stå under allmän kontroll och att statsmakterna fördenskull ansågo staten hava vissa skyldigheter mot insättarna.

I förevarande fall föreligga inga sådana skäl. Någon tillsyn över de ekonomiska föreningarna åligger icke statens myndigheter. Det tillkommer icke registreringsmyndigheterna att pröva lämpligheten av den verksamhet föreningarna skola bedriva eller hållbarheten av dessas beräkningar. De hava icke heller någon behörighet att ingripa i deras verksamhet, sålänge de icke göra sig skyldiga till brottsligt förfarande, som faller under allmänt åtal. Några andra skäl än rena känsloskäl anser länsstyrelsen sålunda icke förefinnas för statshjälp. Den som ger sig in i ett ekonomiskt företag bör själv få bära konsekvenserna av ett misslyckande. Om staten nu ingriper torde detta i framtiden kunna åberopas såsom skäl för stödåtgärd åt andra kull-bytterande företag, åtminstone sådana i vilka mindre bemedlade lockats att investera penningmedel.

Liknande synpunkter hava anförts av bland andra *länsstyrelsen i Malmöhus län*, som vidare framhåller, att behov av stödåtgärder för länets vid-

kommande ej syntes föreligga, då beträffande de två byggsparkassor, som där bedrivit verksamhet, förlusterna inskränkte sig, i det ena fallet till omkring 7,000 kronor fördelade å 10 medlemmar och i det andra till omkring 12,000 kronor fördelade å 101 medlemmar. 20 respektive 57 procent av föreningsmedlemmarna hade underlåtit att besvara förfrågan om förlustens storlek. Ett eventuellt understöd borde begränsas till de fall, där verkligt behov därav förefunnos och utgå i form av lån, som under ett eller annat år kunde vara räntefritt.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län finner mycket svaga grunder vara åberopade för egnahemsstyrelsens uppfattning att, åtminstone moraliskt sett, en förpliktelse till understöd skulle åvila staten samt anför vidare bland annat:

Efter framställning från denna länsstyrelse har Kungl. Maj:t av riksdagen utverkat anslag till viss låneverksamhet åt personer, som till följd av stenindustriens betryckta läge riskerade att genom exekutiva åtgärder mista sina egnahem, en verksamhet, som enligt länsstyrelsens mening varit synnerligen välsignelsebringande för de orter i Bohusläns stendistrikt, som därav berörts. När det gäller åtgärder, som närmast syfta till egnahemmets bevarande för personer, som råkat i nödläge genom byggsparkassornas verksamhet, är det visserligen icke, såsom beträffande »stenhuggarlånen», fråga om avhjälpande av helt oförskyllad nöd, men betydande likheter föreligga dock i övrigt med de nämnda förhållandena i stendistriktet. Länsstyrelsen vill därför ifrågasätta, huruvida icke en låneverksamhet, liknande den, som där äger rum för egnahemmets bevarande, kunde vara berättigad och lämplig i de fall, där risk för eget hems förlorande föreligger för byggsparkassemedlem. I de fall åter, där sådan medlem ännu icke förvärvat eget hem, och där alltså förlusten inskränkes till större eller mindre del av den i byggsparkassan inbetalta insatsen, bliva skadorna, socialt sett, uppenbarligen av långt mindre betydelse för vederbörande. Huruvida särskilda åtgärder från statens sida för dessa sistnämnda fall må vara befogade eller av behovet påkallade, synes länsstyrelsen därför tveksamt. Under inga förhållanden anser länsstyrelsen ett statsingripande — om sådant överhuvud här bör ifrågakomma — för dessa fall böra utsträckas längre än till mindre lån åt sådana byggsparkassemedlemmar, som redan vidtagit väsentliga åtgärder för eget hems förvärvande, men som utan dylikt lån skulle sakna förmåga att fullfölja dessa åtgärder.

Rena understöd utan återbetalningsskyldighet, såsom egnahemsstyrelsen synbarligen i första hand avsett, kan länsstyrelsen icke tillstyrka. Skulle återbetalning av lån, som må komma att beviljas, visa sig icke kunna ske utan att egnahemmets bestånd riskeras, synes dock frågan om lånebeloppss avskrivande i större eller mindre omfattning framtida böra kunna upptagas till prövning.

Departements-
chefen.

Det synes icke kunna råda mer än en mening därom, att byggsparkassorna, såsom de organiserats i vårt land, icke ha någon uppgift att fylla utan tvärtom utgöra en icke önskvärd form av spar- och lånerörelse. För vårt lands vidkommande torde en utveckling av kassorna i riktning mot den anglosaxiska typen icke heller kunna komma i fråga, ty härför skulle förutsättas, att kassorna erhöles rätt att mottaga insättningar från allmänheten, ett medgivande som uppenbarligen icke kan övervägas. Då av den senast företagna

utredningen att döma förhoppningarna om rörelsens avveckling utan ingripande från statsmakternas sida icke synas ha blivit infriade, torde genom lagstiftningsåtgärder böra skapas möjligheter att framtvunga avvecklingen och att förebygga tillkomsten av nya kassor. Detta synes lämpligen kunna ske i enlighet med det förslag, som framlades i den tidigare omnämnda, inom finansdepartementet upprättade promemorian. Det är visserligen riktigt, såsom från ett par håll anmärkts, att detta förslag icke helt omöjliggör registrering av nya kassor, alldenstund stadgarna för en ekonomisk förening icke behöva innehålla detaljerade bestämmelser om föreningens tillämnade verksamhet och ett ingripande redan i samband med registreringsansöknin- gen till följd därav icke alltid kan ske. Föreskrift om skyldighet att i stad- garna närmare ange de grunder, enligt vilka verksamheten skall bedrivas, synes dock i varje fall icke kunna meddelas i detta sammanhang. En dylik föreskrift skulle vara utan värde, om den icke kompletterades med över- vakning från det allmännas sida av att de i stadgarna angivna grunderna verkligen följdes. Härigenom skulle man vara inne på en kontroll av de ekonomiska föreningarna, som hittills icke förekommit och vars genomför- ande uppenbarligen skulle förutsätta en vida mera ingående utredning än den, som kunnat företagas i detta ärende.

Vad beträffar frågan om eventuella stödåtgärder från statens sida till för- mån för de personer, som åsamkats förlust genom medlemskap i byggspar- kassor, ha mycket starka betänkligheter mot egnahemsstyrelsens förslag därutinnan kommit till uttryck i de avgivna yttrandena. En hjälpverksam- het av den omfattning, som detta förslag innebär, synes icke heller enligt min mening kunna komma i fråga. Då det icke torde vara uteslutet, att under den fortsatta utredningen kan framkomma även något annat uppslag till beredande av hjälp åtminstone i de mest ömmande fallen, synes slutlig ståndpunkt till hela detta spörsmål böra tagas först då utredningen före- ligger avslutad. Jag har dock i samband med frågan om lagstiftningsåtgär- der mot kassorna velat beröra även understödsfrågan i syfte att bringa till riksdagens kännedom vad hittills därutinnan förekommit.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar*, av den lydelse bilaga¹ vid detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ända- målet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

P. J. Arrhenius.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Sammandrag av uppgifter angående förluster lidna av medlemmar i byggspar-kassor.

Kassans namn	Behovsgrupp I		Behovsgrupp II		Behovsgrupp III		Behovsgrupp IV		Behovsgrupp V		Förfrågan obeställbar		Förfrågan ej besvarad ant.	Summa
	antal	förlust	antal	förlust	antal	förlust	antal	förlust	antal	förlust	antal	förlust		
Eget Hem	15	11,718:—	16	11,199: 50	7	5,280:—	1	400:—	—	—	2	1,185:—	3	29,782: 50
Nordsvenska Jord- o. Byggnadsspar-kassan	5	3,341:—	14	6,607:—	7	5,306:—	—	—	—	—	2	600:—	9	15,854:—
Fastighetskredit	5	5,880:—	21	21,228:—	25	27,257:—	8	11,460:—	2	562:—	1	500:—	2	66,887:—
Kreditföreningen Solid	2	1,565:—	1	625:—	2	2,191:—	1	1,500:—	—	—	2	1,005:—	2	6,886:—
Skellefteå Spar-Kreditkassaförening..	5	2,912:—	11	7,146:—	10	6,867:—	9	12,723:—	1	400:—	3	4,211:—	5	34,259:—
Bygge- och Boföreningen Consor ..	5	3,081:—	24	21,636: 50	14	8,548:—	10	10,449:—	—	—	5	1,363:—	12	45,077: 50
Svenska Byggnadsspar-kassaför- eningen, Göteborg	12	8,986:—	31	32,394:—	32	35,494:—	16	19,973:—	8	5,033:—	3	4,340:—	18	106,220:—
Svenska Byggspar-kassaföreningen, Lund	1	132:—	5	1,355: 50	7	2,836: 50	11	2,581:—	8	1,266:—	12	3,533: 50	57	11,704: 50
Summa	50	37,615:—	123	102,191: 50	104	93,779: 50	56	59,086:—	19	7,261:—	30	16,737: 50	108	316,670: 50

	Förluster	Antal
Summa grupp I.....	37,615:—	50
» II.....	102,191: 50	123
» III.....	93,779: 50	104
» IV.....	59,086:—	56
» V.....	7,261:—	19
Medlem utan känd adress o. ställning	299,933:—	352
Medlemmar som ej lämnat uppgift	16,737: 50	28
Summa summarum	316,670: 50	488

Beräknad behållning för utdelning till fordringsägare:

vid likvidation av Eget Hem	20,000:—
i Fastighetskredits konkurs	100,000:—
vid ev. likvidation av Solid	1,500:—
vid en likvidation av S. B. S., Göteborg	53,500:—

Summa 175,000:—

I Nordsvenska och Consor samt sannolikt i Skellefteå kan ingen utdelning påräknas.

S. B. S., Lund har likviderat nästan allt utom kostnadsbidragen, dessa kunna ej likvideras.

Till utdelning ur ovannämnda belopp c:a kr. 175,000:— äro givetvis även de insättare berättigade som ej ingå i sammandragets slutsumma kr. 316,670: 50. Dessas fordran torde kunna uppskattas till c:a 45,000:—.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 21 april 1938.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 8 april 1938, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Hjalmar Nordfelt.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 april 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, lagrådets den 21 april 1938 avgivna utlåtande över det den 8 april 1938 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar*, därvid föredraganden — under åberopande av att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlätas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända — hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Wihlborg.